

Examenprogramma economie VWO

Het eindexamen

Het eindexamen bestaat uit het centraal examen en het schoolexamen.

Het examenprogramma bestaat uit de volgende domeinen:

Domein A	Vaardigheden
Domein B	Arbeidsmarkt
Domein C	Internationale arbeidsverdeling
Domein D	Betalingsbalans
Domein E	Wisselkoersen
Domein F	<i>vervallen</i>
Domein G	<i>vervallen</i>
Domein H	Consument en welvaart
Domein I	Produceren en welvaart
Domein J	Goederenmarkt
Domein K	Inkomensvorming en inflatie
Domein L	Inkomensverdeling
Domein M	Economische kringloop
Domein N	Markt, overheid en economische orde
Domein O	<i>vervallen</i>
Domein P	Sociale zekerheid
Domein Q	Europese integratie.

Het centraal examen

Het centraal examen heeft betrekking op de domeinen B, C, E, K, L, M, N en P, in combinatie met domein A.

De CEVO kan bepalen, dat het centraal examen ten dele betrekking heeft op andere subdomeinen, mits de subdomeinen van het centraal examen tezamen dezelfde studielast hebben als de in de vorige zin genoemde.

De CEVO stelt het aantal en de tijdsduur van de zittingen van het centraal examen vast.

De CEVO maakt indien nodig een specificatie bekend van de examenstof van het centraal examen.

Het schoolexamen

Het schoolexamen heeft betrekking op domein A en:

- de domeinen en subdomeinen waarop het centraal examen geen betrekking heeft;
- indien het bevoegd gezag daarvoor kiest: een of meer domeinen of subdomeinen waarop het centraal examen betrekking heeft;
- indien het bevoegd gezag daarvoor kiest: andere vakonderdelen, die per kandidaat kunnen verschillen.

De examenstof

Domein A: Vaardigheden

Subdomein A1: Economische aspecten van concrete maatschappelijke vraagstukken

1. De kandidaat kan bij concrete maatschappelijke vraagstukken de economische aspecten onderscheiden van geografische, historische en sociale aspecten.

Subdomein A2: Economische instrumenten

2. De kandidaat kan:
  - economische werkwijzen toepassen;
  - economische begrippen hanteren;
  - economische grootheden hanteren;
  - economische relaties verklaren.

Subdomein A3: Economische perspectieven en belangen

3. De kandidaat kan economische perspectieven en daaruit voortvloeiende belangen onderkennen van werknemers, werkgevers, consumenten, burgers, overheid, bankwezen en belangenverenigingen.

Subdomein A4: Informatievaardigheden

4. De kandidaat kan:
  - verschillende typen (onderzoeks)vragen herkennen en zelfstandig (onderzoeks)vragen formuleren;
  - in relatie tot een gegeven of zelf geformuleerde (onderzoeks)vraag informatie verwerven;
  - informatie vanuit een gegeven of zelf geformuleerde (onderzoeks)vraag selecteren en ordenen;
  - verbale, grafische, tabellarische en wiskundige/rekenkundige gegevens onderling vertalen, mede met gebruikmaking van ICT;
  - de resultaten van een leeractiviteit overdragen aan anderen.

Subdomein A5: Rekenvaardigheden

5. De kandidaat kan, mede met gebruikmaking van ICT:
  - basisrekenvaardigheden toepassen;
  - werken met vergelijkingen;
  - werken met statistiek.

Subdomein A6: Strategische vaardigheden

6. De kandidaat kan in relatief eenvoudige gevallen:
  - redeneren binnen expliciete vooronderstellingen en daarbij gebruik maken van een kosten-baten-analyse;
  - in complexe maatschappelijke vraagstukken de relatie tussen oorzaken en gevolgen verklaren, het gewicht van verschillende oorzaken afwegen en gewenste van ongewenste gevolgen onderscheiden;
  - in complexe maatschappelijke vraagstukken problemen signaleren en meerdere oplossingen aangeven met hun mogelijke effecten;
  - onderscheid maken in evenwicht en dynamiek, daarbij evenwichtige situaties onderscheiden van onevenwichtige situaties en consequenties van verstoring van het evenwicht aangeven.

Subdomein A7: Oriëntatie op studie en beroep

Domein B: Arbeidsmarkt

7. De kandidaat kan de omvang en de samenstelling van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt analyseren. In deze analyse betreft de kandidaat kenmerken van en mogelijke oplossingen voor onevenwichtigheden op de arbeidsmarkt en komt de dynamiek van de arbeidsmarkt aan de orde.

Domein C: Internationale arbeidsverdeling

8. De kandidaat kan de oorzaken en gevolgen van internationale economische samenwerking en integratie en de problematiek inzake vrijhandel en protectie analyseren.

Domein D: Betalingsbalans

9. De kandidaat kan karakteristieken van de internationale handel verklaren en daarbij gebruikmaken van de betalingsbalans en het onderscheid lopende rekening en kapitaalrekening. Tevens kan de kandidaat oorzaken en gevolgen van onevenwichtigheden op de betalingsbalans analyseren en daarbij aangeven op welke manieren betalingsbalansevenwicht gerealiseerd kan worden.

Domein E: Wisselkoersen

10. De kandidaat kan de relatie leggen tussen de geld- en goederenstromen van en naar het buitenland en de wisselkoers van een valuta. Daarbij kan de kandidaat voor- en nadelen analyseren van vaste dan wel zwevende wisselkoersen en in deze analyse de instrumenten voor wisselkoersbeleid betrekken.

Domein F: Bankwezen

11. *Vervallen.*

Domein G: Geldwezen

12. *Vervallen.*

Domein H: Consument en welvaart

13. De kandidaat kan de samenhang tussen behoeften, beschikbare middelen en mate van welvaart analyseren, de hieruit voortvloeiende vraag naar goederen verklaren en daarbij de motieven voor en manieren van overheidsingrijpen beschrijven.

Domein I: Produceren en welvaart

14. De kandidaat kan de productie, de structuur van kosten en opbrengsten en de doelstellingen van ondernemingen analyseren. Tevens kan de kandidaat het ontstaan van toegevoegde waarde bij ondernemingen verklaren en de relatie leggen met de inkomensvorming.

Domein J: Goederenmarkt

15. De kandidaat kan de werking van het marktmechanisme analyseren. In deze analyse betreft de kandidaat het ontstaan van marktimperfecties en de motieven voor en manieren van overheidsingrijpen.

Domein K: Inkomensvorming en inflatie

16. De kandidaat kan de beloning voor de productiefactoren benoemen en is in staat om het verband tussen inkomen, prijzen en koopkracht te analyseren, mede gelet op het proces van loonvorming in Nederland. Tevens kan de kandidaat oorzaken en gevolgen van inflatie verklaren en deze in verband brengen met het renteniveau.

Domein L: Inkomensverdeling

17. De kandidaat kan met betrekking tot de personele inkomensverdeling en de categoriale inkomensverdeling de ontwikkeling en de gevolgen daarvan voor de nationale economie analyseren. In deze analyse kan de kandidaat het ontstaan van personele inkomensverschillen verklaren en de gevolgen van deze verschillen voor de arbeidsmarkt en de rol van de overheid in deze beschrijven.

Domein M: Economische kringloop

18. De kandidaat kan de samenhang tussen de macro-economische grootheden beschrijven en zowel de omvang als ontwikkeling van de productiecapaciteit en de nationale bestedingen verklaren. Tevens kan de kandidaat de beïnvloeding van bovenstaande zaken opsplitsen in conjunctuur- en structuurbeleid.

Domein N: Markt, overheid en economische orde

19. De kandidaat kan de allocatie van productiefactoren op basis van het marktmechanisme alsmede op basis van het budgetmechanisme analyseren. In hoofdlijnen kan de kandidaat de samenstelling en de ontwikkeling van de overheidsfinanciën analyseren en in deze analyse de doelstellingen en instrumenten van economische politiek betrekken.

Domein O: Onderontwikkeling

20. *Vervallen.*

Domein P: Sociale zekerheid

21. De kandidaat kan het Nederlandse sociale stelsel beschrijven en de argumentatie omtrent meer of minder marktwerking in de sociale zekerheid verklaren. Tevens kan de kandidaat de invloed analyseren die sociale zekerheid kan hebben op de arbeidsmarkt.

Domein Q: Europese integratie

22. De kandidaat kan de besluitvorming binnen de Europese Unie en binnen de Economische en Monetaire Unie op hoofdlijnen beschrijven en analyseren welke gevolgen een toenemende Europese integratie heeft voor de nationale economische politiek.